

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex
maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis
opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè
explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

De Initio Horarum. 4.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9521

tutini, & Primæ ad professionem fidei, quæ est virtutum omnium fundamentum; & dicitur secreto, quia in primitiua Ecclesia sub silentio plerique fideles erant, metu persecutionum, Duran. lib. 4. capit. 25. in fine quoque Completorii secreto dicitur, quia in fine mundi plures in corde referuabunt fidem, non ore palam prædicabunt, Idem *ibidem*. In medio ad Preces Primæ, & Completorii; quia in primitiua Ecclesia, & in fine mundi in electis solidior fides; vnde & bis in his duabus Horis dici solet.

4 Sed cur in medio, ad Preces, partim clara voce, partim secreto dicitur? Quia corde creditur ad iustitiam; ore autem confessio fit ad salutem, Roman. 10. Dur. lib. 5. cap. 5. sed numquam totum clara voce, sicut in missa, quia, inquit S. Thom. 2. 2. quæst. 1. art. 9. ad 6. initio diei, in primitiua scilicet Ecclesia, prædicabatur fides potius occultè, & idem in fine diei, Antichristi tempore, fiet, nunc verò temporis, quod Hora Missæ repræsentat, manifestata fide, Symbolum Patrum, quo declaratur Symbolum Apostolorum, euulgatur libere, & absque metu cantatur. De Symbolo satis.

De Initio Horarum.

Cap. IV.

TRibus modis inchoantur Horæ. Matutinum per, *Domine labia mea, &c.* Completorium per, *Conuertere nos, &c.* Reliquæ Horæ per, *Deus in adiutorium*, De Matutini principio prædicto meminit Amal. l. 4. c. 9. & alij post eum. Signum Crucis ad os fieri, scribit Gemma *an lib. 2. c. 1.* De initio Completorii prædicto, Hugo *in Spec. cap. 3.* De initio reliquarum Horarum, quod diximus, Nauar. *de orat. cap. 3. n. 64.* & auctorem facit Damasum suasu Hieronymi. Gregorio tribuit Polid. Virgil. lib. 6. *de inuent. c. 2.* Amalar. autem in Matut. lib. 4. cap. 9. non meminit huius versus, *Deus in adiutorium*. Erat autem hic versus in ore Monachorum frequentissimus, Casiano teste lib. 12. *instit. cap. 23. coll. 10. c.*

10. Signum Crucis à fronte ad pectus ad ea verba fieri tradidit Belet. *de diu. Offic. cap. 24.*

2 Contingit enim, ait Turrecrem. *ad Reg. Sancti Benedicti*, tribus modis peccare, corde, ore, & opere. *Domine labia*, dicitur contra peccatum oris. *Conuertere, &c.* contra peccatum cordis. *Deus in adiutorium* contra peccatum operis, Et quia in peccato oris, & cordis est aliquid operis, ideo, ait Dur. lib. 5. cap. 2. in Matutino quoque, & Completorio additur Vers. *Deus in adiutorium, &c.*

3 Aptius autem principio totius officij, præponitur, *Domine labia, &c.* quia ore laudandus est Deus cum recitatione officij; & quia per diem vagamur à Deo ideo sub noctem dicimus aptius: *Conuertere nos Deus, &c.* Per diem autem sapius cum antiquis Monachis dicimus; *Deus in adiutorium, &c.*

4 Prosequimur, cum *Gloria Patris, & Filio, &c.* auctoritate Damasi; & ad omnes Horas dici scribunt Amal. lib. 4. c. 9. & Vualafrius c. 25. Damasus tamen non est auctor huius versus, qui ante Damasum à Nicæna Synodo fuit composuitus; immò ab Apostolis fluxisse probat ex Basilio Baronius *ann. 3. 25.* Nicenumque addidit: *Sicut erat in principio, &c.* vt idem Baron. *ibid. ex Conclus. V. asensi can. 7.* Plura *infra c. 8.*

5 Completur initium Horarum per, *Alleluia*. Vox est Hebræa, quæ significat, Laudate Deum, ex August. *in Psal. 118.* cum plenitudine tamen gaudij, exultationis, auctore S. Thoma *post Glo. in cap. 19. Apocal.* Sanctus Germanus *in Theoria.* explicat hoc modo; *Al, venit; el, Deus; via, laudate; ve, ex eodem Pater; Filius; Spiritus Sanctus;* quam expositionem Sancto Gregorio tribuit Duran. lib. 4. c. 20. vbi alias tres affert, quæ mihi non satis placent. In aliam linguam transferri non debet propter sanctiorem auctoritatem, ait Isid. lib. 1. *de diuin. Offic. c. 13.*

6 A Sancto Hieronymo fuit hæc translata de Ierosolymitana Ecclesia ad Romanam, iussu Damasi, vt docet Sanct. Gregor. lib. 7. *Epist. 63.* qui & eandem vocem

Ro-

Romæ restituit, ex Rup. lib. 1. de diu. Offic. c. 3. non simpliciter, sed instituendo, ut diceretur etiam extra tempus Paschale, ut exponit Baronius, Augustinum citans in Psalm. 106. dum scribit de Damaso, anno 384. Erat enim in usu Ierosolymis ante Damasum, qui & Romæ eandem vocem ordinauerat; sed deinde fuerat omissa usque ad tempora Sancti Gregorij, qui eandem restituit.

7 Post Septuagesimam loco, *Alleluia*, dicitur, *Laus tibi Domine, &c.* ex Decreto Alexandri Secundi, ut ait auctor Gemmæ ann. lib. 4. cap. 117. titulo de Sancto Stephano, in postremis, verbis. Mutationis huius ratio est, ex Alcuin. c. de Septuages. quia conuenit humiliori tunc ut lingua, qualis est Latina comparata cum Hebræa.

De Inuitatorio. Cap. V.

1 **H**abetur *Inuitatorium* apud Amalar. lib. 4. c. 9. in quo, inquit communis Cœtus Fratrum, conuocat omnes degentes vndique, ut excitentur, & veniant ad confitendum Domino. De eodem Alcuinus ante Amal. dum causam reddit, cur Inuitatorium in die Epiphaniæ non dicatur.

2 Dicitur autem sexies integrè, intra Psalmum, *Venite*, & ter imperfectè, id est pro medietate eiusdem: quia aliqui perfectè, aliqui imperfectè inuitationem recipiunt. Senarius est perfectorum, qui constat vno, duobus, tribus. Imperfectorum numerus est illorum trium, qui Superbiæ, Auaritiæ, & Luxuriæ student. Dur. in Rat. lib. 5. cap. 3. Sexies item integrè, quia in sex ætatibus mundi inuitantur omnes ad Deum. Mich. Timot. in Spec. ordin. 4. p. tract. 6. c. 16.

3 Variatur pro Officij qualitate, & in Ferijs variari tradit Radul. prop. 15. quæ varietas concinnior est hodie, quam ante Pium V. tum in officio de tempore, tum de Sanctis.

4 Dominico die, de creatione; *Qui fecit nos*; quæ facta est primo dierum omnium. in reliquis diebus concordat Inuitatorium cum antiquis.

D. Barth. Gauant. Tom. II.

5 In die Epiphaniæ non dicitur, ex Alcuino cap. de Theophania, quia, inquit, Herodes inuitauit, & congregauit Scribas, ut scirent de Christo ad eum de occidendum; Vel quia Magi, inquit Hugo in Spec. c. 3. à nemine inuitati venerunt ad Christum; Vel quia Psalmus, *Venite*, dicitur eo die in nocturnis, neque bis in eodem officio dici Psalmus solet; Dur. lib. 6. cap. 16. & in tertio Nocturno Psalmus ille dicitur, quia tempore gratiæ inuitatur omnes ad Deum; non ita communiter in lege, & ante legem. Vnde frequens est repetitio verborum, *Venite adoremus eum*.

6 Non dicitur in triduo ante Pascha, ne inuitemur, sed potius per silentium detestemur pestiferum Iudæorum consilium, & conuentum eorum contra Christum. Præterea Apostoli tunc dispersi erant, qui alios ad Dominum inuitare consueuerant; Durand. lib. 6. c. 72.

7 Quando, & cur in Officio defunctorum dicatur, vel taceatur, dicemus vltima Sectione.

De Hymnis. Cap. I V.

1 **H**ymni Græcè, laudes Latine. Sunt enim cantus laudem continentis Dei. Aug. Psal. 72. ita ut hæc tria constituant Hymnum, Laus Dei, Laus, & Cantus. Carmina quæcumque in laudem Dei Hymni vocantur ad Isid. lib. 1. de diu. offic. cap. 6.

2 Primus auctor David ex Isid. ibidem inter Græcos è nostris primus Hierotheus, & Nepos, apud Eusebium lib. 7. Hist. cap. 19. Deinde Hilarius è Latinis librum edidit Hymnorum Ecclesiasticorum, teste Hieron. de Script. Eccles. quem imitatus Ambrosius Hymnos populo componens persecutionem Iustinæ Augustæ rerum nouitate leniuit, ut scribit Vualast. de reb. Eccles. c. 25. & tunc in Ecclesia quoque cantari cœperunt. quamquam & Apostolicum inuentum fuisse, dicendum est, de quo Paul. Colos. 3. Ephes. 5. imò à Christo deduci potest, qui Hymno dicto, exiuit in montem Oliueti. Math. 26.

D 3 3 Cas-